

maa der herske en Tilstand som den, den liberale Økonomi i sin Tid forkyndte som Idealet, et Samfund, hvor der er Sikkerhed for, at naar den enkelte paa bedst mulig Maade arbejder for sine egne Interesser, arbejder han ogsaa i Samfundets Interesse, d. v. s. arbejder samfundsmæssigt nyttigt.

Men det kan ikke nytte at lukke Øjnene for, at i mange Tilfælde gælder dette ikke i det nuværende Samfund. Jeg beder dette høje Ting blot tage et enkelt Eksempel, nemlig Aktieselskabernes Historie. Hvor ofte har Samfundets Interesse i en Aktieselskabsbedrift ikke været Konsolidering og økonomisk Underbyggelse af Virksomheden, og hvor ofte har Aktionærerne ikke haft en anden Interesse, nemlig Interesse i den kortvarige Profit, den store Dividende, som gav den store Spekulationsgevinst paa Børsen, altsaa en Interesse, som betød en Undergravning af de Samfundsværdier, som Bedriften repræsenterede, og som altsaa betød et Arbejde imod selve Samfundets Interesser. Hvad jeg nævner her, er kun et enkelt Eksempel paa denne Konflikt mellem den enkeltes Jagen efter Profit og Samfundets Krav paa nyttig Handling; og paa alle Omraader, hvor saadanne Konflikter opstaar, har jeg den Opfattelse, at det er socialradikal Politik's Opgave at hidføre en Ændring, saa den enkeltes Arbejde for Gevinst samtidig gør Samfundet rigere.

Men ved hele dette Forhold, som den højtærede Minister betegner som Grundfejlen, rører det Forslag, som Ministeren har forelagt, jo slet ikke. Paa samme Maade overfor den anden Grundfejl i Samfundssystemet, som den højtærede Minister paaviste, naar han siger: Arbejderne er skilt fra Produktionsmidlerne. Jeg siger dertil: Ja, det er rigtigt. Det er en af de mest skæbnesvangre Fejl i hele vort Samfundssystem, en af de Fej., der undergraver vort Samfund, og det er med Rette, man fra Arbejdernes Side henviser til, at de samme Kredse, som ofte taler om, at Ejendomsrettens Trylleri kan forvandle Sand til Guld, samtidig med at de udtaler det, opretholder Former i det industrielle Liv, der holder mere end de $\frac{9}{10}$ af Industriens Udøvere udenfor al Ejendomsret. Det er alt sammen rigtigt, men jeg siger igen til den højtærede Minister: Ved alt dette rører den højtærede Ministers Forslag slet ikke.

Derfor vil jeg bede Ministeren holde fast ved det, han kalder de to Grundfejl i vort Samfund, saa han drager den Slutning deraf, at disse to Grundfejl maa vi rette paa gennem den Ordning, der nu maa tilstræbes.

Nu gælder det et Sporskifte, hvorved den Fejl, at Arbejderne er skilt fra Produktionsmidlerne, efterhaanden rettes. Nu gælder det at give Arbejderne en Plads i Produktionen, der faar dem til at føle, at Frugten af deres Flid, Dygtighed og Udholdenhed kommer dem selv til gode og kommer dem til gode paa en Maade, der fører til hele Samfundets Trivsel.

Men er det Maalet, vil jeg gerne have Lov til at sige, at Vejen henimod dette Maal er efter min Opfattelse ikke en lovbestemt Indførelse af Bedriftsraad. Det kan jo ikke nægtes, at en forøget Indflydelse fra Arbejdernes Side paa Bedriftens Ledelse uden en forøget Tilknytning til Bedriften aabner Mulighed for nye Konfliktpunkter. Det kan ogsaa komme til at betyde, at Konflikterne paa en Række Omraader flyttes fra Fagorganisationerne over i de enkelte Bedrifter, og saa er der ikke vundet noget derved. Det ligger efter min Opfattelse i Sagens Natur, at skal man have Indflydelse paa en Bedrifts Ledelse, maa man være direkte interesseret i den størst mulige Produktion, i det bedst mulige Resultat af Bedriftens Arbejde, man maa have en levende Følelse af Delagtigheden i Bedriftens Ve og Vel, hvad kun en direkte økonomisk Interesse giver. Det er Forstaaelsen heraf, der er ved at bryde frem i mange andre Lande, hvor man hidtil har været orienteret ensidigt i Retning af Bedriftsraadstanken, og der er flere og flere ogsaa i andre Lande, der slutter sig til den Tanke, at Grundlaget for enhver Nyorientering maa være en Ordning, hvorved Arbejderne gennem Andel i Bedrifternes Udbytte paa intim Maade knyttes til Produktionsinteressen; først paa et saadant Grundlag kan efterhaanden et virkeligt industrielt Demokrati bygges op.

Jeg vil bede den højtærede Minister se hen til Tyskland. Tidligere stod hele den tyske Arbejderstand og Fagforeningslederne absolut som Modstandere af Arbejdernes direkte Tilknytning til Bedrifternes Økonomi ved Udbyttedeling. Den højtærede Minister ved sikkert, at Fagforeningsledere som Schippel og von Elm har modarbejdet dette System; de har sagt, at en saadan Tilknytning, som Arbejdernes Andel i Bedriftens Udbytte giver, vilde skade Arbejdernes Solidaritetsfølelse, vilde betyde en yderligere Udbytning af Arbejdernes Arbejdskraft og vilde kun resultere i ekstra Profit for Arbejdsgiverne og Kapitalen. Og den højtærede Minister ved ogsaa, at den tyske Arbejderstands politiske Førere stod paa samme Standpunkt.